

Filozofická
fakulta

Univerzita Palackého
v Olomouci

J. L. Fischer, 125 let od narození

8. listopad 2019

Kaple Božího Těla, Umělecké centrum UP

Univerzitní 3, Olomouc

PROGRAM

- 12:55-13:00 zahájení
- 13:00-13:30 **Karel Floss (FF UP v Olomouci)**
J. L. Fischer a malé a velké češství
- 13:30-14:00 **Sylva Fischerová (FF UK v Praze)**
J. L. Fischer – pokus o životopis
- 14:00-14:15 přestávka
- 14:15-14:45 **Miloš Havelka (FHS UK v Praze)**
Kvalitativní metoda a kritika „pozitivismu“
- 14:45-15:15 **Miroslav Pauza (FLÚ AV v Praze)**
Josef Ludvík Fischer a Tomáš Garrigue Masaryk
- 15:15-15:30 přestávka
- 15:30-16:00 **Karel Šebela (FF UP v Olomouci)**
J. L. Fischer a teorie kategorií
- 16:00-16:30 **Zuzana Rybaříková (FF UHK v Hradci Králové)**
Osmý filozofický kongres v Praze očima zahraničních účastníků
- 16:30-16:35 zakončení

ABSTRAKTY

Karel Floss, FF UP v Olomouci

J. L. Fischer a malé a velké češství

Stručný přehled vývoje českého myšlení zakončuje Ivan Blecha krátkými portréty čtyř českých filozofů, přičemž nejméně prostoru věnuje J. L. Fischerovi. Již samo zařazení JLF je u Blechy překvapením a je nutné hlubší zdůvodnění takového ocenění. Fischerovi nebyla zatím věnována přiměřená pozornost, po sametové revoluci byl dokonce na olomoucké universitě prudce odmítán. Na současné české filozofické scéně dominuje zcela Jan Patočka, vnímaný některými jako nový Sókratés. Svým příspěvkem chci hlouběji doložit názor, který jsem vyslovil při různých příležitostech dříve.

Jestliže se Fischer přiblížil silně levici a případně marxismu, pak vždy v přesvědčení že je významný při bourání staré společnosti, nikoli však při výstavbě nové. Zde je třeba srovnávat jej s iniciativami J. L. Hromádky, u nějž L. Hejdánek našel kladné i záporné stránky. V rámci aktuální diskuse o velkém a malém češství, je třeba též srovnávat Patočku a Fischera v nejtěžších obdobích českých dějin. Již při fischerovské přednášce (2016) jsem upozornil, že na rozdíl např. od J. Mukařovského či F. Herčíka neustoupil JLF nikdy ze svých zásadních pozic (strukturalistická konference r. 1968).

Sylva Fischerová, FF UK v Praze

J. L. Fischer – pokus o životopis

„Osud JLF, a tedy i jeho vědecké a lidské hodnocení, není námětem na několik řádků – je to téma pro veliký román, pro epopu, v níž by mohl do své tváře pronikavěji, a tedy osvobodivě nahlédnout celý náš národ. Na takové dílo ovšem teprve čekáme, a dokud se nezrodí, nenastanou v této zemi pokojnější časy.“

Karel Floss

Cílem příspěvku je představit v hlavních konturách životopis J. L. Fischera, připravovaný pro čtvrtý svazek výboru z díla – *Selected Works of J. L. Fischer*. Součástí příspěvku budou také některé dosud nepublikované dokumenty, a v nemenší míře půjde i o to, jak rozumět uvedenému mottu Karla Flosse vzhledem k tomu, jak bylo o J. L. Fischerovi psáno v letech nedávných.

Miloš Havelka, FHS UK v Praze

Kvalitativní metoda a kritika „pozitivismu“

Snaha o budování „kvalitativní metody“ patří k trvalejším motivům myšlení JLF. Příspěvek usiluje vyložit její dvě poněkud odlišné verze. Předválečnou, vycházející z kritiky pozitivismu a kapitalismu, která prostřednictvím myšlenky „řádu“ směřovala ke konceptům struktury, resp. „skladebného systému“, a ve svém provedení byla v mnohém komplementární k teoretickým představám „Pražského lingvistického kroužku“ a prakticky se prosazovala v okruhu tzv. Barandovské skupiny. Druhá, poválečná, byla silněji metodologická a vědoslovná, zůstala ale ve srovnání s první nedokončenou. Její možnosti lze jen stručně naznačovat.

Miroslav Pauza, FLÚ AV v Praze

Josef Ludvík Fischer a Tomáš Garrigue Masaryk

Při veškeré osobní úctě, obdivu a respektu zůstal T. G. Masaryk pro J. L. Fischera fakticky celý život nejen námětem kritických úvah, ale často rovněž i odborné polemiky. Lze mluvit – přinejmenším – o *třech* výrazných oblastech, v nichž se Fischerova stanoviska od Masarykových poněkud odlišují. Jde o pojetí společnosti a politiky, problém filozofie českých dějin a o interpretaci smyslu dějin Západu.

V prvním uvedeném bodě je rozhodující Fischerovo přesvědčení, že *demokracie jako taková* není *ex definitione* inertní vůči hluboké a dalekosáhlé *krizi*.

Ve druhém bodě nezdůrazňuje Fischer ani tak českou nenásilnou *humanistickou* tradici, jako spíše nutnost a potřebnost *heroismu v Šaldově duchu*.

Ve třetím bodě stojí Fischer spíše na Husserlovu *skeptickém* stanovisku, než na Kantově *optimistickém* přesvědčení o vynikající roli zejména osvícenství – což je přes všechny diference Masarykovi bližší.

Shoda mezi Fischerem a Masarykem ovšem panuje v tezi, že politiku je nezbytné založit na filozofii, resp. *ontologii*.

Karel Šebela, FF UP v Olomouci

J. L. Fischer a teorie kategorií

Cílem příspěvku je představit plod úvah pozdějšího Fischerova myšlenkového úsilí, totiž teorii kategorií, kterou publikoval především v článku „O kategoriích“ ve *Filozofickém časopisu* (1966, 1967). Analýza kategorií, kterou v tomto díle podává, je důležitá především teoretickým vypracováním pojmů kvality a struktury, což jsou základní prvky Fischerovy skladebné filozofie. Originálnost Fischerovy koncepce se projevuje i v poměrně nezvyklé volbě základních kategorií, kdy se kromě data a kvality objevuje i změna a časoprostorové horizonty, navíc Fischer k této čtveřici vypracovává ještě „souběžnou čtveřici“ struktury, reakce, podmíněnosti a časoprostorově vyznačeného pole. Příspěvek nejen shrne hlavní body Fischerova textu, ale pokusí se zasadit text do širšího filozofického rámce a zhodnotit ty Fischerovy úvahy, které jsou aktuální i v současné filozofické diskusi.

Zuzana Rybaříková, FF UHK v Hradci Králové

Osmý filozofický kongres v Praze očima zahraničních účastníků

Jednou z nejvýznamnějších filozofických akcí, které hostilo meziválečné Československo, byl VIII. filozofický kongres, jenž proběhl v Praze na počátku září roku 1934. Pražský kongres se od předchozích mezinárodních filozofických kongresů lišil tím, že měl stanovené téma. Po vzoru filozofa v čele Československa, prezidenta Tomáše Garriguea Masaryka, byl zaměřen především na politické a sociální problémy. Tento cíl se organizátorům podařilo naplnit nad očekávání. Politické i nacionální konflikty propukly i v sekcích, které se věnovaly jiným filozofickým otázkám. Jedním z neaktivnějších účastníků diskusí byl J. L. Fischer, který na kongresu také prezentoval příspěvek „Zur Aufgabe der Philosophie“ [Poslání filosofie]. Fischer představil některé aspekty kongresu ve svém článku „Co s filosofií?“. Cílem mého příspěvku je představit VIII. mezinárodní filozofický kongres, působení J. L. Fischera na něm a jeho hodnocení tohoto kongresu.